

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/188/151/93

POZIOM ŻYCIA POLSKIEGO SPOŁECZEŃSTWA - OCENY, ASPIRACJE, OCZEKIWANIA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 1993

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Ugrupowania, które zwyciężyły w ostatnich wyborach, odbywały swoją kampanię m.in. pod hasłami bardziej sprawiedliwego rozłożenia ciężarów reform gospodarczych. Po ich zwycięstwie odnotowano ogólne polepszenie nastrojów społecznych, wzmocnione - jak się wydaje - także optymistyczną oceną rozwoju sytuacji gospodarczej w kraju przedstawioną przez ustępujący rząd. Jak społeczeństwo oceniało i ocenia obecnie swoje warunki materialne? Jakiej przyszłości oczekuje? Zbadaniu dynamiki samooceny ekonomicznej Polaków dotyczyła część pytań sondażu CBOS¹ przeprowadzonego w listopadzie, a więc jeszcze przed wprowadzeniem podwyżek cen energii.

Jak postrzegamy swój poziom życia?

Celem naszych badań było między innymi prześledzenie długofalowych zmian w ocenach i postrzeganiu własnej sytuacji życiowej. Po blisko półtora roku, w listopadzie '93, ankietowani oceniali poziom życia na 10-punktowej skali. W treści pytania został zaakcentowany element oceny własnego poziomu życia w porównaniu z poziomem życia innych².

---

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (41) zrealizowano w dniach 10-15 listopada '93 na 1226-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Pytanie brzmiało: "Proszę przyjrzeć się tym drabinkom. Na samej górze - numer 10 - znajdują się ludzie, którzy osiągnęli najwyższy w Polsce poziom życia. Na samym dole - numer 1 - ludzie o najniższym poziomie życia. Proszę wskazać na tej drabince miejsce, które najlepiej charakteryzuje dzisiejszy poziom życia Pana(i) rodziny".

Tabela 1

Terminy badań	Obecny poziom życia (skala 10-punktowa)					Średnia ocen
	niski (1-2)	średnio niski (3-4)	średni (5-6)	średnio wysoki (7-8)	wysoki (9-10)	
IV '92*	22%	47%	28%	3%	0	3,67
XI '93	25%	51%	21%	3%	0	3,45
* Badanie "Ekonomiczny wymiar życia codziennego" przeprowadzono w dniach 23 marca - 8 kwietnia '92 (N=1823).						

Większość Polaków ocenia swój poziom życia jako niższy niż przeciętny. Tendencja do takich ocen w ciągu ostatniego półtora roku nieco się nasiliła. Zmalała liczba osób, które pod względem oceny własnych warunków materialnych sytuowały się w granicach przeciętnej, a wzrosła mających poczucie, że żyją na dość niskim poziomie lub zaliczających się do najuboższych. Utrzymuje się znikomy odsetek ankietowanych określających standard życia swojej rodziny jako wyższy niż przeciętny.

Oceny poziomu życia są oczywiście pochodną ocen własnej sytuacji materialnej, jednak nie do końca są z nimi tożsame. W odpowiedzi na pytanie: "Jak ocenia Pan(i) warunki materialne swojego gospodarstwa domowego" - ankietowani najczęściej stwierdzają, że są one średnie - ani dobre ani złe, niewiele mniej liczna grupa sytuację materialną rodziny uważa za złą, a tylko nieliczni przyznają, że jest ona dobra. Z porównania tych ocen z ocenami poziomu życia wynika, że dominującą tendencją jest niższa ocena poziomu życia rodziny w stosunku do ocen warunków materialnych, wśród osób, które określają ją jako dobrą i średnią.

Tabela 2

w procentach

Oceny na skali poziomu życia	Ocena własnych warunków materialnych		
	złe	średnie	dobrze
Niski (1 - 2)	47	10	3
Średnio niski (3 - 4)	48	58	36
Średni (5 - 6)	5	30	42
Średnio wysoki (7 - 8)	-	1	18
Wysoki (9 - 10)	-	-	1
Ogółem	42	47	11

Respondenci oceniający warunki finansowe rodziny jako przeciętne - ani dobre, ani złe - w większości mają poczucie życia na niskiej stopie. Podobnie jak dobra ocena warunków materialnych nie wystarcza, by oceniać swój poziom życia jako w miarę wysoki. Respondenci oceniający własne warunki materialne jako dobre najczęściej określają swój poziom życia jako przeciętny, a niemal taka sama grupa spośród nich sytuuje się na jeszcze niższych pozycjach skali.

Spośród badanych negatywnie oceniających własne warunki materialne odsetki osób, które zaliczają się do ludzi o najniższym poziomie życia w społeczeństwie, są niemal takie same, jak lokujących się na poziomie średnio niskim.

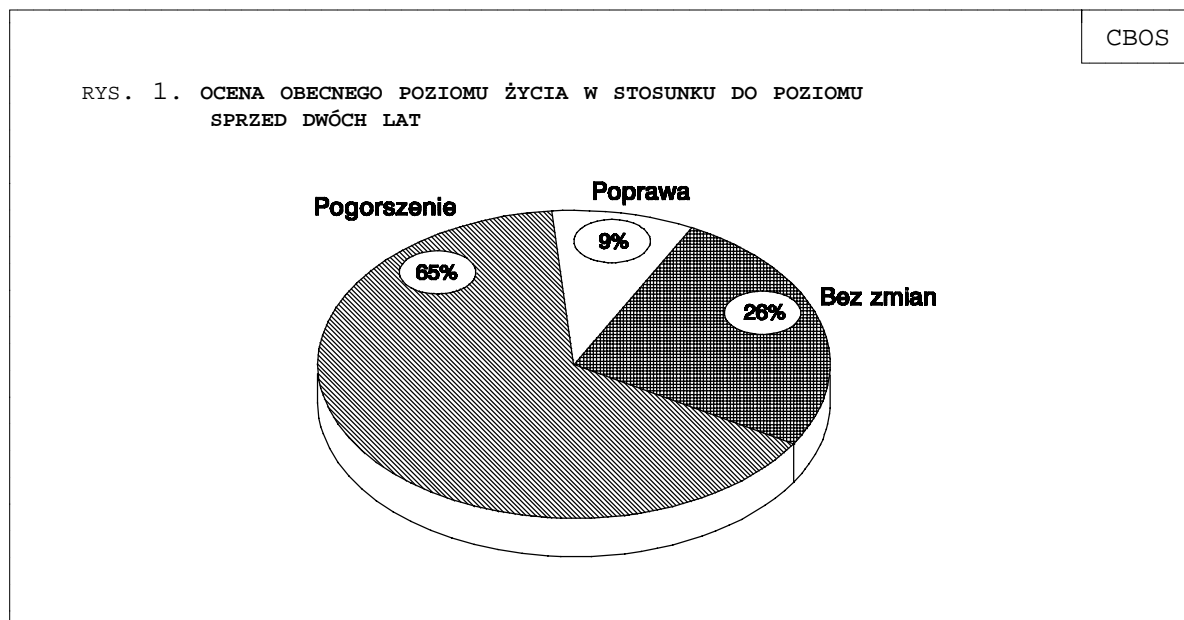
Do tych, którzy swój standard życiowy oceniają jako wyjątkowo niski, zaliczają się przede wszystkim ludzie o najniższych dochodach - poniżej 500 tys. złotych na osobę. Częściej niż inni są to także osoby słabo wykształcone, mieszkańcy wsi i miasteczek. Spośród grup społeczno-zawodowych poziom życia rodziny najgorzej oceniają robotnicy niewykwalifikowani, bezrobotni oraz emeryci i renciści³.

---

³ Szczegółowe różnicowania przedstawiono w tabelach aneksowych.

Najlepiej oceniają standard życiowy swojej rodziny osoby z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz prywatni przedsiębiorcy.

Ankietowane osoby oceniały również, jaki był poziom życia ich rodziny dwa lata temu - w roku 1991. Z porównania tych ocen z ocenami obecnego poziomu życia wynika, że w społeczeństwie dominuje poczucie obniżenia stopy życiowej.

Dwie trzecie ankietowanych, według własnej oceny, żyje dziś gorzej niż w 1991 roku. Tylko co dziesiąty respondent ma poczucie, że żyje na wyższej stopie niż przed dwoma laty. Spośród osób, oceniających dzisiejsze warunki życia rodziny jako złe, aż 80% ma poczucie pogorszenia się standardu życiowego rodziny w ciągu ostatnich dwóch lat.

Pogorszenia się dotychczasowego poziomu życia doświadczyli najczęściej bezrobotni, robotnicy wykwalifikowani oraz rolnicy. W tych też grupach obniżenie się standardu życiowego

odczuwane jest najsilniej - co czwarty bezrobotny oraz co piąty rolnik i robotnik wykwalifikowany ocenia dzisiejszy poziom życia co najmniej o 3 punkty na skali gorzej niż swoją pozycję w 1991 roku. W mniejszym stopniu niż wymienione grupy negatywnych zmian doświadczyli robotnicy niewykwalifikowani. Częściej mają oni poczucie poprawy stopy życiowej, a obniżenie się poziomu życia dużo rzadziej ma charakter radykalnej zmiany na gorsze.

Obniżenie stopy życiowej częściej niż inni odczuwają mieszkańcy małych miast (do 20 tys. ludności) oraz respondenci z regionu północnego, zachodniego i ze wschodniej części kraju.

Wzrost swojego standardu życia najczęściej deklarowali prywatni przedsiębiorcy (28% wobec 9% dla ogółu). W większym stopniu niż pozostałym udało się też podnieść stopę życiową przedstawicielom kadry kierowniczej i inteligencji (16%) oraz pracownikom fizyczno-umysłowym (15%). Na wyższej stopie niż przed dwoma laty żyje 12% robotników niewykwalifikowanych i tylko 5% robotników wykwalifikowanych.

Symptomatyczne wydaje się, że brak jakichkolwiek zmian w poziomie życia najczęściej jest udziałem osób, które oceniają obecne warunki materialne jako dobre (41%). Najliczniej reprezentowaną grupą są tu prywatni przedsiębiorcy (38% żyje na takim samym poziomie jak przed dwoma laty). Inne względy wydają się decydować o poczuciu stabilizacji standardu życiowego w przypadku drugiej grupy zaliczającej się najczęściej do tej kategorii - emerytów i rencistów (32%).

Jak żyjemy?

Ankietowanych prosiliśmy również o bardziej zobiektywizowaną ocenę własnego standardu życia, wyznaczoną na podstawie tego, w jakim stopniu otrzymywane dochody wystarczają na zaspokojenie potrzeb ich gospodarstwa domowego.

Tabela 3

w procentach

Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	V '93	XI '93
<u>Żyjemy bardzo biednie</u> - nie starcza mi (nam) nawet na podstawowe potrzeby	9	10
<u>Żyjemy skromnie</u> - musimy na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować	42	42
<u>Żyjemy średnio</u> - starcza nam na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy	45	44
<u>Żyjemy dobrze</u> - starcza nam na wiele bez specjalnego oszczędzania	3	4
<u>Żyjemy bardzo dobrze</u> - mogę (możemy) pozwolić sobie nawet na pewien luksus	0	0

Podobnie jak w odpowiedziach na poprzednie pytanie ponad połowa ankietowanych sytuuje się poniżej średniej. Większość polskich rodzin żyje albo skromnie, zmuszona oszczędnie gospodarować pieniędzmi, albo na średnim poziomie - rodzinie wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb, na poważniejsze wydatki musi oszczędzać. Tylko nieliczni stwierdzają, że mogą sobie pozwolić na wiele bez specjalnego oszczędzania. Znaczącą grupę stanowią ci, którzy według własnej oceny żyją bardzo biednie - nie wystarcza im nawet na podstawowe wydatki. Deklaracje te mogą uchodzić za adekwatne do sytuacji badanych. Jak wynika z danych GUS, w tych granicach szacowana jest liczba najuboższych w społeczeństwie. Choć w listopadzie '93 Polacy gorzej niż na wiosnę '92 oceniali poziom życia, jednak od maja '93 oceny możliwości finansowych gospodarstw domowych w zasadzie się nie zmieniły⁴.

⁴ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (35), 14-17 maja '93, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1075).

Do żyjących biednie zaliczają się przede wszystkim badani o najniższych dochodach - poniżej 500 tys. złotych na osobę w rodzinie, bezrobotni, robotnicy niewykwalifikowani oraz renciści i emeryci.

Osoby oceniające swoje możliwości finansowe jako skromne zaliczają się do różnych grup dochodowych. Skromnie, według własnej oceny, żyje połowa deklarujących dochody najniższe - do 500 tys. złotych, 52% osób o dochodach 1,5 mln i tylko trochę mniej respondentów o dochodach do 2 mln złotych (43%). W ten sposób możliwości finansowe rodziny postrzega co piąty deklarujący dochody wyższe niż 2 mln złotych (patrz tab. aneksowe). Wynika stąd, że - przynajmniej jeśli chodzi o deklarowane dochody - pojęcie skromnego życia jest dość szerokie, a na ocenach w dużym stopniu waży poziom aspiracji materialnych.

Skromnie żyją najczęściej najstarsi respondenci, częściej określają tak warunki życia swojej rodziny mieszkańcy wsi niż miast oraz respondenci mieszkający we wschodniej części kraju. Spośród grup społeczno-zawodowych skromnie żyje ponad połowa robotników wykwalifikowanych i połowa emerytów i rencistów. Tak też ocenia swoje możliwości finansowe więcej niż jedna piąta przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji oraz prywatnych przedsiębiorców.

Na średnim poziomie, według własnych ocen, żyją najczęściej osoby o dochodach powyżej 2 mln złotych. "Średnio" żyją w zdecydowanej większości osoby z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla.

Bez konieczności oszczędzania mogą sobie na wiele pozwolić przede wszystkim prywatni przedsiębiorcy (23% tej grupy).

Z zestawienia deklarowanego przez ankietowanych sposobu gospodarowania pieniędzmi i ocen warunków materialnych rodziny wynika, że tylko jedna piąta badanych, negatywnie oceniających własne warunki materialne, przyznaje się do życia w biedzie. Dla 60% respondentów wyznacznikiem złych warunków materialnych rodziny jest sytuacja, w której pieniędzy wystarcza jedynie na zaspokojenie podstawowych potrzeb. Osoby oceniające swoje warunki materialne jako średnie w większości stwierdzały (63%), że wystarcza im na codzienne

życie, jednak na poważniejsze zakupy muszą oszczędzać. Badani dobrze oceniający swoje warunki materialne tak samo często jak osoby, które określiły sytuację materialną rodziny jako średnią, stwierdzają, że dochody pozwalają im zaspokajać codzienne potrzeby, natomiast na poważniejsze zakupy muszą oszczędzać. Mniej niż jedna trzecia osób, które dobrze oceniają warunki materialne rodziny, według własnej opinii żyje dostatnio i może sobie pozwolić na wiele bez specjalnego oszczędzania.

W stosunku do sytuacji sprzed sześciu miesięcy nie zmieniły się oceny poziomu życia, ale też nie było łatwiej ani trudniej gospodarować posiadanymi pieniędzmi. W porównaniu z majem '93 nie zmieniła się liczba gospodarstw domowych zmuszonych radzić sobie różnymi sposobami z trudnościami materialnymi.

Tabela 4

Czy w poprzednim miesiącu Pan(i), Pana(i) gospodarstwo domowe, było zmuszone czy też nie ze względu na sytuację finansową:	Odsetki odpowiedzi twierdzących według terminów badań	
	V '93	XI '93
- starać się wydawać jak najmniej	74	73
- zrezygnować z wydatków na niektóre cele	59	52
- prosić o pomoc rodzinę, krewnych	24	23
- zaciągać pożyczkę(i)	21	20
- sięgać do oszczędności gotówkowych	17	17
- podejmować dodatkowe zajęcia zarobkowe	12	18
- zwracać się o pomoc do różnych instytucji	9	9

Najpowszechniejszym sposobem radzenia sobie z trudnościami materialnymi jest ograniczanie potrzeb - oszczędzanie bądź całkowita rezygnacja z wydatków na niektóre cele. Dużo rzadziej korzystano z pomocy finansowej krewnych, pożyczano pieniądze czy też sięgano do oszczędności gotówkowych. Jedyne zmiany w stosunku do wiosny tego roku to obniżenie odsetka ankietowanych rezygnujących z wydatków na niektóre cele oraz wzrost liczby tych,

którzy chcąc zaradzić trudnościom finansowym podejmują dodatkową pracę zarobkową.

Jak się wydaje, ograniczanie wydatków nie jest tylko wyrazem utrzymywania się pasywnych postaw wobec trudności, ponieważ rodzaj poczynionych oszczędności wskazuje, że kondycja materialna gospodarstw domowych w październiku nie była najlepsza.

Najczęściej ograniczono wydatki na codzienne potrzeby: oszczędzano na wydatkach na żywność (33%), na odzież i obuwiu (26%), a 8% gospodarstw domowych nie było w stanie uiścić opłat mieszkaniowych (czynsz, gaz, elektryczność) lub zakupić wystarczającej ilości opału. Całkowicie zrezygnowano najczęściej z zakupu obuwia i nowych ubrań (33%), z większych zakupów do domu i remontów (16%). Trochę mniej rodzin zrezygnowało z wydatków na kulturę (10%).

Najczęściej zrezygnowały z zakupów i ograniczały wydatki osoby o najniższych dochodach, bezrobotni i robotnicy niewykwalifikowani. Oni też częściej niż inni zmuszeni byli skorzystać z pomocy rodziny oraz pożyczać pieniądze. Co trzeci ankietowany o dochodach niższych niż 500 tys. złotych korzystał w kwietniu z pomocy różnych instytucji dobroczynnych.

W razie trudności finansowych do własnych oszczędności sięgali najczęściej respondenci o stosunkowo wysokich dochodach na jedną osobę (powyżej 1,5 mln złotych), prywatni przedsiębiorcy, kadra kierownicza i inteligencja oraz uczniowie i studenci.

Dodatkowe zajęcia zarobkowe najczęściej podejmowali bezrobotni, pracownicy fizyczno-umysłowi oraz kadra kierownicza i inteligencja.

Jaki jest próg biedy, a za ile można żyć dostatnio?

O ocenach poziomu życia decyduje stopień zaspokojenia potrzeb i aspiracji konsumpcyjnych. Jaki poziom dochodów pozwoliłby Polakom - według ich własnej opinii - żyć dostatnio, jakich dochodów potrzebowałyby ich rodziny, by zaspokoić jedynie podstawowe potrzeby, a przy jakim poziomie dochodów zaczyna się bieda?

Tabela 5

Wysokość dochodów w przedziałach:	Odsetki wskazań respondentów		
	życie dostat- nie	życie na średnim poziomie	życie na poziomie minimum*
- poniżej 2 mln	3	12	44
- od 2 mln do 4 mln	33	61	51
- od 4 mln do 6 mln	40	21	4
- od 6 mln do 8 mln	9	6	0
- 8 mln i więcej	14	0	0
Średnia	5 200 000	3 200 000	1 900 000
* pozwalającym na zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb			

Według szacunków ankietowanych, średnia suma na osobę w rodzinie, umożliwiająca w połowie listopada '93 życie dostatnie, bez problemów finansowych, powinna wynosić 5 200 tys. złotych. Najwięcej ankietowanych szacuje konieczny dla dostatniego życia dochód na członka rodziny w granicach przeciętnej - od 4 do 6 mln złotych. Jednak tylko niewiele mniejsza grupa wskazywała na dochody w granicach od 2 do 4 mln złotych na osobę miesięcznie.

Do życia na średnim poziomie Polacy potrzebują przeciętnie kwoty o dwa miliony niższej. Dochód na osobę poniżej czterech milionów wystarczyłby na średnie życie zdecydowanej większości rodzin.

Miesięczny dochód na osobę w rodzinie, pozwalający na zaspokojenie elementarnych potrzeb, według średniej ze wskazań respondentów, powinien wynosić 1 900 tys. złotych. Jak wynika z wyliczeń Instytutu Pracy i Polityki Socjalnej, suma ta jest prawie identyczna z kwotami branyymi pod uwagę przy ustalaniu minimum socjalnego. Wynosi prawie tyle samo, ile według Instytutu Pracy potrzeba było we wrześniu na utrzymanie dla jednej osoby w dwuosobowym gospodarstwie domowym (1 880 tys. zł) i jest tylko nieco wyższa w stosunku do podstawowych

wydatków na osobę w rodzinie czteroosobowej (1 798 tys. zł). Pozwala to ocenić, jak niewygórowane w gruncie rzeczy są aspiracje materialne naszego społeczeństwa i o jak elementarnych potrzebach myśli się, szacując dochody niezbędne rodzinie.

Szacunki ankietowanych co do wysokości dochodów, pozwalających rodzinie żyć dostatnio, na średnim poziomie czy też zaspokajając jedynie podstawowe potrzeby, różnią się zasadniczo ze względu na: poziom wykształcenia, poziom dochodów oraz miejsce zamieszkania.

Większym aspiracjom finansowym wyraźnie sprzyja wyższe wykształcenie. Dotyczy to zarówno szacowania wysokości dochodów niezbędnych, by żyć dostatnio, jak i pozwalających zaspokoić jedynie podstawowe potrzeby. O ile połowa osób z wykształceniem podstawowym, by żyć na minimalnym poziomie, potrzebuje dochodu mniejszego niż 2 mln złotych, o tyle zaspokojenie podstawowych potrzeb za taką sumę wydaje się możliwe tylko co piątej osobie z wykształceniem wyższym.

W porównaniu z innymi wyraźnie zaniżone wydają się aspiracje finansowe ludzi o niskich dochodach (do 1 mln zł na osobę w rodzinie). By żyć dostatnio, 40% ankietowanych z tej grupy potrzebowałoby kwoty mniejszej niż 4 mln złotych na członka rodziny. Dla porównania - dostatnie życie za taką sumę wyobraża sobie tylko 22% ankietowanych o dochodach wyższych niż 2 mln złotych na osobę w rodzinie. Jeszcze większą rolę odgrywają niskie dochody przy szacunkach kwot potrzebnych, by żyć na średnim poziomie czy zaspokajając jedynie podstawowe potrzeby. Dwie trzecie osób najgorzej sytuowanych przewiduje na życie dla jednej osoby mniej niż 2 mln złotych. Tylko co piąty respondent, który deklaruje dochód wyższy od tej sumy, uważa, że wystarczyłoby to na podstawowe potrzeby.

Dobłą ilustracją tych zróżnicowań może być zestawienie średnich kwot podawanych w poszczególnych grupach dochodowych jako wystarczających na życie dostatnio, na średnim poziomie i niezbędnych dla zaspokojenia jedynie elementarnych potrzeb.

Tabela 6

Deklarowany dochód na jedną osobę w rodzinie	Miesięczny dochód (w mln zł) na jedną osobę w rodzinie potrzebny, aby:		
	żyć dostatnio	żyć na średnim poziomie	zaspokajać jedynie podstawowe potrzeby
- poniżej 500 tys.	3,8	2,4	1,5
- 500 tys. - 999 tys.	4,7	2,7	1,6
- 1 mln - 1 499 tys.	4,8	3,0	1,8
- 1,5 mln - 1 999 tys.	5,1	3,2	2,0
- 2 mln i więcej	6,2	3,8	2,3

Mieszkańcy wsi mają z reguły mniejsze wymagania finansowe niż mieszkańcy miast. Jest to poniekąd zrozumiałe zważywszy na charakter chłopskich gospodarstw domowych. Najbardziej zróżnicowane ze względu na miejsce zamieszkania były szacunki kwot niezbędnych dla zapewnienia minimum.

Aspiracje finansowe ankietowanych wyraźnie różnicuje przynależność społeczno-zawodowa.

Tabela 7

Kategoria społeczno-zawodowa	Miesięczny dochód (w mln zł) na osobę w rodzinie potrzebny, aby:		
	żyć dostatnio	żyć na średnim poziomie	zaspokajać jedynie podstawowe potrzeby
Pracujący			
- kadra kierownicza, inteligencja	6,4	3,7	2,2
- pracownicy umysłowi niższego szczebla	4,9	3,2	2,1
- pracownicy fizyczno-umysłowi	5,0	3,0	1,8
- robotnicy wykwalifikowani	5,6	3,3	1,9
- robotnicy niewykwalifikowani	4,6	3,1	2,0
- rolnicy	4,8	3,0	1,8
- prywatni przedsiębiorcy	5,5	3,6	2,2
Bierni zawodowo			
- renciści, emeryci	5,2	3,2	2,0
- bezrobotni	4,3	2,7	1,6

Największe aspiracje finansowe mają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz prywatni przedsiębiorcy. Najniżej swoje potrzeby szacują bezrobotni i rolnicy.

Istotnym wskaźnikiem pozwalającym ocenić faktyczny poziom życia jest wyznaczona przez opinię społeczną wysokość progu biedy.

		CBOS
JAK PAN(I) SĄDZI, PONIŻEJ JAKIEGO DOCHODU NA OSOBĘ W RODZINIE ZACZYNA SIĘ JUŻ BIEDA?		
Poniżej 500 tys.		12%
od 500 tys. do 999 tys.		11%
od 1 mln do 1 499 tys.		42%
od 1,5 mln do 1 999 tys.		20%
od 2 mln do 2 499 tys.		11%
powyżej 2, 5 mln		3%
Średnia 1 200 000 zł		

Według średniej z szacunków respondentów, obecnie granicę dochodów oznaczającą życie w biedzie stanowi suma 1 200 000 złotych przypadająca miesięcznie na osobę w rodzinie.

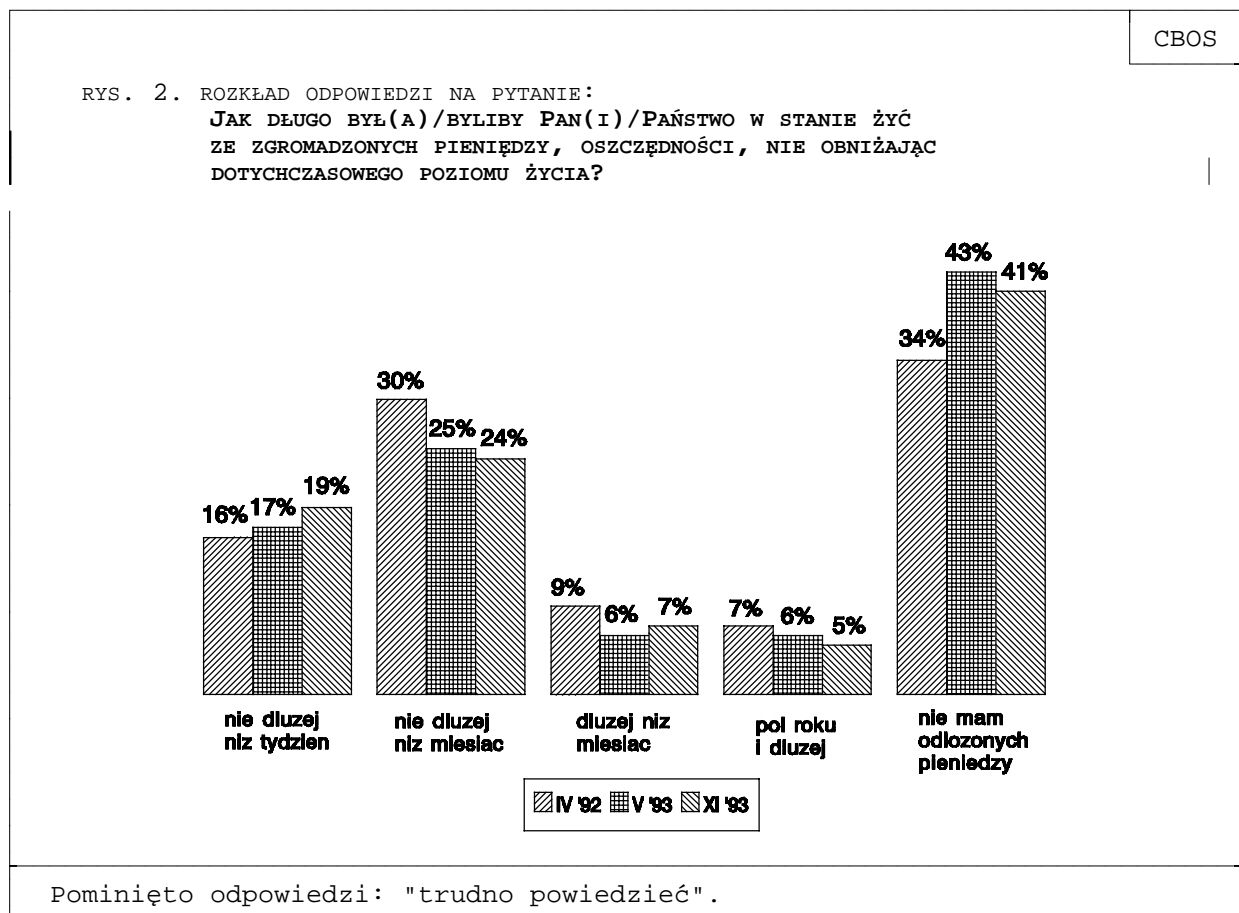
Wyobrażenie biedy jest uzależnione przede wszystkim od poziomu deklarowanych dochodów. Ponad połowa respondentów mających najmniejszy dochód dostrzega granicę biedy na poziomie 500 tys. złotych przypadających na osobę w rodzinie. Natomiast dla około 70% badanych o największych dochodach (powyżej 2 mln złotych) tę granicę stanowi dopiero suma powyżej 1,5 mln złotych.

Opinia o granicy biedy jest także zróżnicowana ze względu na miejsce zamieszkania oraz wykształcenie respondentów. Zarówno badani z wykształceniem wyższym, jak i mieszkańcy wielkich miast umiejscawiają próg biedy przeciętnie o około 500 tys. złotych wyżej niż osoby z wykształceniem podstawowym i mieszkające na wsi.

Wśród grup społeczno-zawodowych próg biedy najwyżej lokują prywatni przedsiębiorcy oraz kadra kierownicza i inteligencja. Najniżej - gospodynie domowe, bezrobotni i rolnicy.

Oszczędności i poczucie bezpieczeństwa finansowego

O sytuacji materialnej społeczeństwa świadczy również poziom zgromadzonych oszczędności. Ankietowanych zapytaliśmy, jak długo byłoby Pan(i)/Państwo w stanie utrzymać się ze zgromadzonych przez siebie oszczędności bez obniżania poziomu życia.

Bardzo liczna grupa ankietowanych nie ma żadnych odłożonych pieniędzy na wypadek trudnej sytuacji materialnej. Najczęściej deklarowane są też niewielkie oszczędności - pozwalające żyć rodzinie najwyżej tydzień i nie dłużej niż miesiąc.

W porównaniu z sytuacją sprzed półtora roku obecnie znacznie mniej osób deklaruje jakiegokolwiek zasoby finansowe. Mniej osób niż na wiosnę '92 dysponuje też oszczędnościami pozwalającymi żyć rodzinie na dotychczasowym poziomie miesiąc czy pół roku. Dość ustabilizowany jest natomiast poziom oszczędności krótkookresowych, czyli takich, które w razie kryzysu umożliwiłyby przeżycie najbliższego tygodnia.

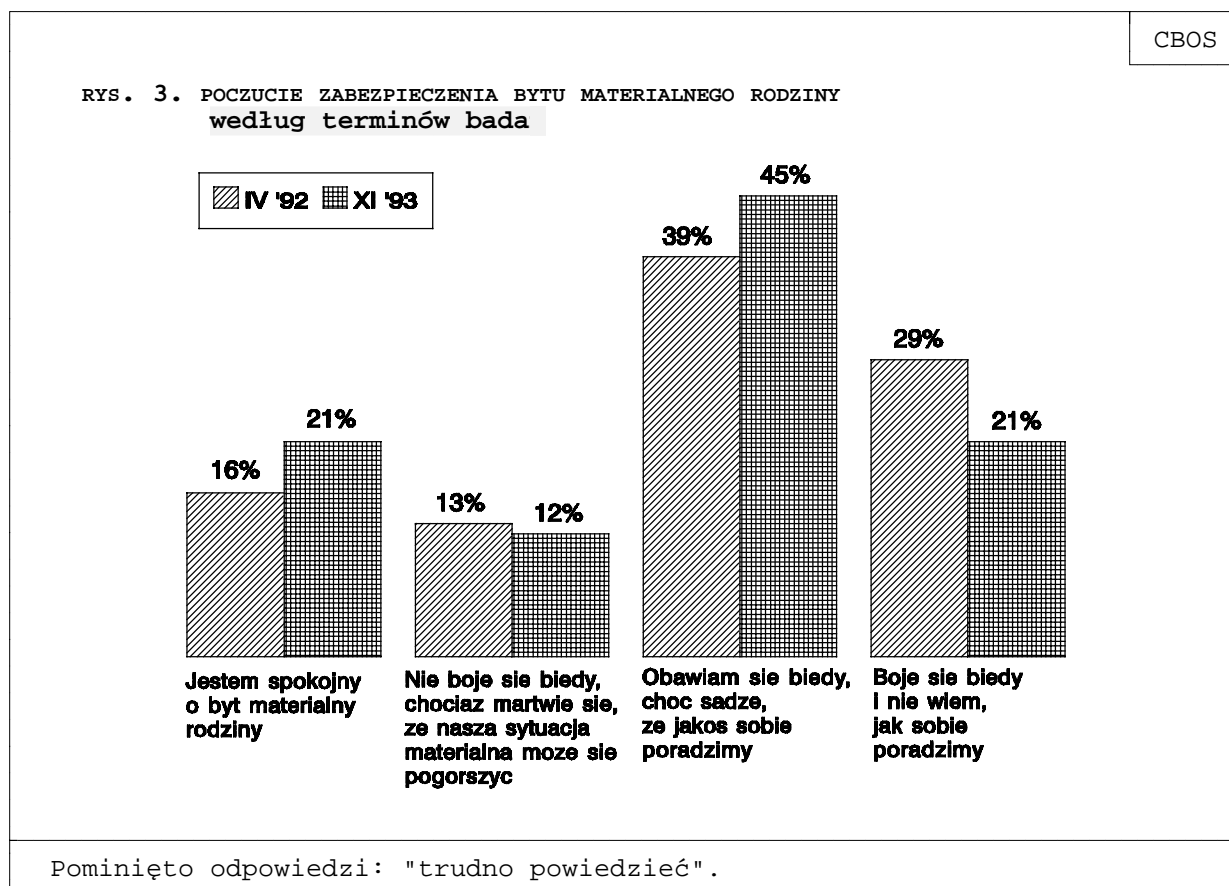
W okresie od maja do listopada '93 Polakom nie udało się powiększyć swych oszczędności, ale nie zmniejszyły się też generalnie możliwości oszczędzania.

Żadnych oszczędności najczęściej nie mają ci ankietowani, którzy cały dochód muszą przeznaczać na bieżące wydatki. Wśród osób, które swój poziom życia określiły jako graniczący z ubóstwem, 70% nie ma żadnych odłożonych pieniędzy. Najczęściej są to ludzie o najniższych dochodach. Spośród grup społeczno-zawodowych najmniej przygotowani na wypadek trudności finansowych są robotnicy niewykwalifikowani. Częściej niż inni odłożonych pieniędzy nie mają też mieszkańcy małych miast.

Największymi oszczędnościami dysponują prywatni przedsiębiorcy. Posiadanie oszczędności stosunkowo często deklarują też przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji. Do osób, którym zaoszczędzone pieniądze pozwoliłyby utrzymać się 4-5 miesięcy lub dłużej, częściej niż pozostali zaliczali się również rolnicy, choć jednocześnie nie mała ich grupa (40%) twierdzi, że nie ma żadnych odłożonych pieniędzy.

Brak rezerw finansowych i świadomość ciągłego niedostatku środków materialnych w większości gospodarstw domowych wpływa na dominujące wśród społeczeństwa poczucie niepewności jutra i lęk o własną materialną przyszłość.

Zaledwie jedna piąta spośród wszystkich badanych ma pełne poczucie bezpieczeństwa materialnego - może o sobie powiedzieć "jestem zupełnie spokojny(a) o swój (nasz) byt materialny". Stosunkowo niewielkie obawy związane z pogorszeniem się sytuacji materialnej żywi częściej niż co dziesiąty ankietowany.

Najliczniejszą grupę stanowią osoby, których brak pewności jutra przybiera formę obawy przed biedą. Większość ankietowanych, którzy żywią takie obawy, sądzi jednak, że "jakoś sobie poradzi". Boi się biedy i czuje się bezradna wobec tego zagrożenia jedna piąta społeczeństwa.

W porównaniu z sytuacją sprzed półtora roku deklarowane poczucie bezpieczeństwa materialnego jest obecnie wyższe. Wzrosła liczba badanych całkowicie spokojnych o materialny byt rodziny, mniej osób odczuwa też całkowitą bezradność wobec zagrożenia biedą. Częściej niż w kwietniu ubiegłego roku sądzi się, że skrajnie złej sytuacji materialnej uda się jakoś zaradzić.

Istotną rolę odgrywa tu niewątpliwie zmniejszenie poczucia zagrożenia utratą pracy. W lutym '92 odsetek obawiających się utraty pracy był o 10 punktów procentowych wyższy niż obecnie. Wzrosła też aktywność ekonomiczna społeczeństwa - więcej osób podejmuje obecnie dodatkowe prace zarobkowe, co może niwelować poczucie bezradności wobec sytuacji kryzysu finansowego. Wzrost poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego może też mieć związek z rzeczywistą poprawą sytuacji materialnej części rodzin. Jak widzieliśmy, nieco mniej osób w listopadzie niż w maju mówiło o konieczności rezygnowania z wydatków na różne cele. Choć oceny możliwości finansowych rodziny nie zmieniły się w tym czasie, być może jednak sytuacja materialna przynajmniej części rodzin w rzeczywistości się poprawiła.

Biedy najbardziej boją się ci, którzy już w tej chwili żyją na granicy ubóstwa (92%), przy czym zdecydowana większość spośród nich (69%) czuje się bezradna wobec tego zagrożenia. W mniejszym stopniu obawy takie podzielają osoby określające swe warunki materialne jako skromne. Choć ponad trzy czwarte (77%) spośród nich boi się biedy, to jednak połowa sądzi, że zdoła zaradzić takiej sytuacji. Wśród osób, które według własnej oceny żyją średnio - wystarcza im na codzienne wydatki - znacząca grupa (30%) ma pełne poczucie bezpieczeństwa materialnego. Ale i biedy boi się więcej niż połowa (52%), choć niewielki odsetek ankietowanych (6%) sądzi, że nie podoła trudnej sytuacji materialnej. Poczucie pewności jutra dają dopiero "dobre" warunki materialne - wśród osób, które uważają, że rodzinie powodzi się dobrze, nie muszą się specjalnie liczyć z pieniędzmi, większość (59%) jest spokojna o własną przyszłość materialną.

W mniejszym stopniu o poczuciu bezpieczeństwa materialnego decyduje poziom oszczędności. Związek między ocenami sposobu życia rodziny a poczuciem bezpieczeństwa materialnego jest silniejszy (V Cramera wynosi 0,3), podczas gdy zależność od poziomu oszczędności jest słabsza (V Cramera wynosi 0,21). Spośród osób, które zadeklarowały brak jakichkolwiek oszczędności, trzy czwarte boi się biedy. W niewielkim stopniu na poczucie bezpieczeństwa wpływa posiadanie tylko niewielkich zasobów finansowych - pozwalających żyć rodzinie nie dłużej niż tydzień. Więcej niż trzy czwarte spośród nich (77%) obawia się życia w nędzy, trochę częściej jednak niż ci, którzy nie mają żadnych odłożonych pieniędzy, sądzą iż

jakoś sobie poradzą w razie trudności finansowych (odpowiednio 31% i 21%). Połowa ankietowanych, posiadających oszczędności pozwalające na przeżycie dłużej niż pół roku, ma pełne poczucie bezpieczeństwa materialnego. W dużej części (47%) spokojni są też o przyszłość rodziny respondenci dysponujący trochę mniejszymi oszczędnościami - wystarczającymi na życie w granicach czterech do pięciu miesięcy.

Poczucie zagrożenia biedą i bezpieczeństwa materialnego daje się też określić w granicach deklarowanych dochodów.

Tabela 8

procentach

Deklarowany dochód na osobę w rodzinie	Poczucie bezpieczeństwa materialnego				
	1	2	3	4	5
- poniżej 500 tys.	8	0	38	50	4
- 500 - 999 tys.	10	10	44	34	2
- 1 mln - 1 499 tys.	17	10	51	21	1
- 1,5 mln - 1 999 tys.	14	14	52	17	3
- 2 mln i więcej	40	14	34	10	2

1 - jestem spokojny o byt materialny rodziny,
 2 - nie boję się biedy, chociaż martwię się, że nasza sytuacja materialna może się pogorszyć,
 3 - obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzimy,
 4 - obawiam się biedy i nie wiem, jak sobie poradzimy.

Obawiają się biedy i czują się wobec niej bezradne przede wszystkim osoby deklarujące najniższe dochody. W dużo mniejszym stopniu obawy takie żywią respondenci lepiej sytuowani. Jednak za granicę poczucia bezpieczeństwa materialnego uznać trzeba dopiero dochody przekraczające 2 mln złotych. Ponad połowa ankietowanych deklarujących takie zasoby finansowe nie obawia się biedy, podczas gdy dochody od 1 mln do 2 mln złotych pozwalają przede wszystkim na mniej pesymistyczną ocenę własnych możliwości sprostania trudnościom finansowym.

Poczucie pewności jutra mają przede wszystkim osoby z wyższym wykształceniem, badani zajmujący kierownicze stanowiska oraz przedstawiciele wolnych zawodów i prywatni przedsiębiorcy. Prócz wyższych dochodów i lepszego zabezpieczenia materialnego w sensie zgromadzonych oszczędności, z wyższym wykształceniem związane są na ogół mniejsze obawy o utratę pracy. Respondenci ci częściej niż inni podejmują też dodatkową pracę zarobkową. Może to wpływać na większe niż w przypadku pozostałych grup poczucie wiary we własne siły i bezpieczeństwo na rynku pracy.

Biedy częściej obawiają się kobiety niż mężczyźni. Obawom o materialną przyszłość sprzyja również niski poziom wykształcenia oraz niski status społeczno-zawodowy. Najbardziej zagrożeni ubóstwem czują się robotnicy. Oni też obok rolników mają największe poczucie własnej bezsilności w obliczu zagrożenia nędzą.

Aspiracje i przewidywania najbliższej przyszłości

Przedmiotem naszego zainteresowania były także oczekiwania respondentów, dotyczące pożądanego i przyszłego poziomu życia ich rodzin.

JAKIEGO POZIOMU ŻYCIA PRAGNĄŁBY (PRAGNĘŁABY) PAN(I) DLA SIEBIE I SWOJEJ RODZINY?		
Niskiego (1 - 2)	-	0%
Średnio niskiego (3 - 4)	-	2%
Średniego (5 - 6)	-	31%
Średnio wysokiego (7 - 8)	-	41%
Wysokiego (9 - 10)	-	26%
Średnia ocen 7.38		

Któż nie chciałby być bogaty? - wydawałoby się, że jest to pytanie retoryczne. A jednak

prawie jedna trzecia naszego społeczeństwa nie ma wygórowanych aspiracji czy też raczej realistycznie ocenia swoje szanse lepszego życia - pragnie żyć na średnim, przeciętnym poziomie.

Skromne wymagania mają przede wszystkim najstarsi respondenci, ale również osoby o najmniejszych dochodach, robotnicy niewykwalifikowani oraz emeryci i renciści częściej niż inni zadowoliliby się tym poziomem życia.

Poziom aspiracji zależy przede wszystkim od oceny obecnego standardu życia. Im jest ona wyższa, tym większe aspiracje (współczynnik korelacji r Pearsona wynosi 0,37). Oczekiwaniom wysokiego standardu życia w przyszłości sprzyja (choć nieznacznie) wyższy poziom wykształcenia (współczynnik korelacji r Pearsona wynosi 0,15), a w minimalnym stopniu - młodszy wiek (0,07).

To, czego chcielibyśmy, niekoniecznie musi się pokrywać z tym, czego się spodziewamy w najbliższej przyszłości. Prosimy respondentów, by określili na dziesięciopunktowej skali, jaki będzie za dwa lata poziom życia ich samych i ich najbliższych.

Z zestawienia ocen obecnego poziomu życia z oczekiwanym za dwa lata wynika, że w prognozach na najbliższą przyszłość przeważa optymizm.

OCZEKIWANE ZMIANY POZIOMU ŻYCIA W CIĄGU NAJBLIŻSZYCH DWÓCH LAT			CBOS
Poprawa	-	48%	
Bez zmian	-	34%	
Pogorszenie	-	18%	
Średnia ocen obecnego poziomu życia	-	3.45	
Średnia ocen oczekiwanego poziomu życia	-	4.05	

Blisko połowa ankietowanych spodziewa się poprawy poziomu życia w tym okresie, podczas gdy pogorszenia oczekuje mniej niż co piąty ankietowany.

W porównaniu z kwietniem '92, kiedy to również badaliśmy prognozy respondentów co do poziomu życia ich rodzin za dwa lata, obecne przewidywania wyrażają większe nadzieje na przyszłość⁵. Wówczas 41% ankietowanych sądziło, że najbliższe dwa lata (czyli okres do 1994 roku) przyniosą im pogorszenie osiąganego w 1992 roku standardu życia, a 22% badanych miało nadzieję, że ich stopa życiowa się podniesie.

Pozytywnych zmian oczekują przede wszystkim osoby o niskich, choć nie najniższych dochodach, słabo wykształcone. Spośród grup społeczno-zawodowych poprawy swojej sytuacji częściej niż inni spodziewają się bezrobotni, rolnicy oraz robotnicy wykwalifikowani. Bardziej optymistycznie niż inni zapatrują się na przyszłość mieszkańcy zachodniej Polski. Są to te same grupy, które najbardziej odczuły pogorszenie się standardu życiowego w stosunku do roku 1991.

Ci, którzy lepiej niż pozostali oceniają swój obecny status materialny, a więc prywatni przedsiębiorcy, kadra kierownicza i inteligencja, osoby o najwyższych dochodach, mieszkańcy wielkich miast, częściej niż inne grupy spodziewają się raczej stabilizacji swego dotychczasowego poziomu życia, rzadziej zaś sądzą, że ich dotychczasowy standard życiowy się podniesie.

Zachowania dotychczasowego poziomu życia częściej niż inni spodziewają się także osoby najmniej zarabiające. W grupie tej odsetek ankietowanych, którzy mają nadzieję na poprawę, jest zbliżony do odsetka oczekujących zachowania obecnego standardu życia. Mniej niż przeciętnie grupa ta spodziewa się, że poziom życia rodziny jeszcze się obniży. Niemniej jednak wśród najuboższych można zauważyć pewien pesymizm, wyrażający się w niewierze w polepszenie statusu materialnego ich rodzin w przyszłości. Rozmiary tego pesymizmu w istocie mogą być dużo większe, niż wskazywałyby wyniki pomiaru. W przypadku ankietowanych, którzy oceniają obecny poziom życia jako najniższy z możliwych, mogło się zdarzyć, iż zabrakło skali, by wyrażone zostały ich obawy na przyszłość.

---

⁵ Patrz "Ekonomiczny wymiar życia codziennego", praca zbiorowa pod redakcją naukową Leny Kolarskiej-Bobińskiej, CBOS, Warszawa 1993.

Pogorszenia sytuacji życiowej częściej niż pozostali spodziewają się pracownicy fizyczno-umysłowi, robotnicy niewykwalifikowani, mieszkańcy małych miast oraz mieszkańcy północnej Polski.

Oczekiwanie poprawy poziomu życia, jak się wydaje, sprowadza się przede wszystkim do nadziei związanych z czynnikami zewnętrznymi: zmianą sytuacji w kraju czy polityką rządu.

Indywidualne cechy badanych, takie jak wyższe wykształcenie i młody wiek, które na ogół sprzyjają większej aktywności i pozytywnym ocenom swoich możliwości, w niewielkim stopniu różnicują przewidywania ankietowanych co do poprawy poziomu życia. Symptomatyczne i potwierdzające taki wniosek jest to, że takie czynniki, jak: niski status społeczno-zawodowy, niskie wykształcenie, niskie dochody idące w parze z większym poczuciem bezradności wobec zagrożenia biedą, okazują się cechami charakterystycznymi osób, które spodziewają się w najbliższej przyszłości lepszego życia.

★

★

★

Większość Polaków ma poczucie życia na niskiej stopie. Przeświadczenie to nasiliło się nieco od wiosny 1992 roku. Najczęściej też, według własnych ocen, Polacy żyją skromnie - dochody wystarczają na zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb, albo na średnim poziomie - wystarcza na codzienne wydatki, poważniejsze zakupy wymagają oszczędzania. Co dziesiąty ankietowany przyznaje, że żyje na granicy ubóstwa. Do nielicznych należą natomiast osoby, które stwierdzają, że "żyją dobrze". Oceny te nie zmieniły się od sześciu miesięcy. Warto jednak zaznaczyć, że cechy socjodemograficzne ankietowanych na ogół idące w parze z większymi możliwościami finansowymi rodziny, jak: wyższy poziom wykształcenia, wyższy status społeczno-zawodowy, sprzyjają także wyższym aspiracjom konsumpcyjnym i innej definicji podstawowych potrzeb. Sprawia to, że obecny standard życiowy i możliwości finansowe są

oceniane jako niewystarczające. Z kolei osoby najgorzej sytuowane zdają się wykazywać skłonność do minimalizowania swych potrzeb i aspiracji materialnych.

W ciągu ostatniego półtora roku wyraźnie wzrosło poczucie bezpieczeństwa materialnego. Więcej osób deklaruje obecnie, że są spokojne o przyszłość rodziny, a obawom przed nędzą w mniejszym stopniu towarzyszy poczucie całkowitej bezradności wobec krytycznej sytuacji materialnej.

Poczucie bezpieczeństwa materialnego wciąż jednak jest udziałem niewielkiej części społeczeństwa. Bez żadnych obaw spogląda w przyszłość zaledwie jedna piąta ankietowanych, trochę więcej niż co dziesiąty Polak sądzi, że jego sytuacja może się pogorszyć, jednak nie tak dalece, by obawiać się ubóstwa. Za bardzo powszechne uznać natomiast należy poczucie zagrożenia biedą - życia w nędzy boi się blisko dwie trzecie respondentów. Co piąty badany czuje się zupełnie bezradny wobec tego zagrożenia. Najwięcej obaw żywią osoby w najgorszej sytuacji finansowej, już oceniające swe położenie materialne jako bliskie ubóstwa, słabo wykształcone, o niskim statusie społeczno zawodowym, zwłaszcza robotnicy.

W przewidywaniach sytuacji materialnej rodziny Polacy są optymistami. Blisko połowa sądzi, że za dwa lata ich stopa życiowa się podniesie. Największe nadzieje na poprawę sytuacji bytowej mają osoby deklarujące niskie dochody, bezrobotni, rolnicy oraz robotnicy wykwalifikowani.

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

5. Region wschodni:

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pільskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. plockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

Tabela 1. Oceny poziomu życia rodziny według 10-punktowej skali

(%)

	(1 - 2)	(3 - 4)	(5 - 6)	(7 - 8)	(9 - 10)	Liczba osób
Ogółem	25	51	21	3	0	1221
Płeć						
Mężczyźni	22	53	23	2	0	607
Kobiety	27	50	20	3	0	614
Wiek						
do 24 lat	20	53	23	4	0	125
25-34	14	56	27	4	0	217
35-44	26	50	21	3	0	312
45-54	25	49	23	2	0	223
55-64	27	51	22	0	0	179
65 lat i więcej	39	49	11	1	0	165
Miejsce zamieszkania						
Wieś	30	51	18	0	0	472
Miasto do 20 tys.	28	46	21	6	0	129
od 21 do 100 tys.	21	54	22	2	0	236
101-500 tys.	23	49	23	6	0	183
501 tys. i więcej mieszk.	16	54	26	3	1	200
Region						
Północny	21	48	27	3	0	158
Zachodni	27	50	17	6	0	114
Środkowo-zachodni	28	45	26	1	0	178
Środkowy	23	55	19	4	0	219
Wschodni	32	56	11	1	0	143
Południowo-wschodni	30	52	18	0	0	192
Południowo-zachodni	17	52	27	4	0	217
Wykształcenie						
Podstawowe	35	50	15	1	0	445
Zasadnicze zawodowe	28	49	21	2	0	319
Średnie	16	56	26	3	0	361
Wyższe	4	46	36	12	1	96
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	3	47	37	11	1	83
Prac.umysł.niż.szczebła	14	49	34	4	0	106
Pracownicy fiz.- umysł.	9	59	29	4	0	70
Robotnicy wykwalifikowani	24	61	15	1	0	146
Robotnicy niewykwalifik.	37	44	19	0	0	77
Rolnicy	23	51	25	0	0	92
Prywatni przedsiębiorcy	5	55	34	6	0	53
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	35	49	15	1	0	359
Uczniowie i studenci	14	51	29	6	0	42
Bezrobotni	37	51	12	0	0	96
Gospodynie domowe i inni	26	53	16	5	0	94
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 500 tys.zł	66	31	3	0	0	52
500 tys. - 999 tys.	40	49	11	0	0	256
1000 tys. - 1499 tys.	31	51	17	1	0	333
1500 tys. - 1999 tys.	19	60	21	1	0	228
2000 tys. i powyżej	6	52	35	7	0	322
Ocena własnych war. mater.						
Złe	47	48	5	0	0	508
Średnie	10	58	30	1	0	574
Dobre	3	36	42	18	1	137
Zainteresowanie polityką						
Duże	18	51	28	2	1	148
Średnie	20	56	21	3	0	585
Małe lub żadne	33	46	19	2	0	487
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	27	56	16	1	0	73
Raz w tygodniu	25	51	22	1	0	700
Kilka razy w roku	26	51	19	4	0	315
W ogóle nie uczestniczy	18	52	25	5	0	132
Poglądy polityczne						
Lewica	22	52	23	2	0	298
Centrum	22	56	20	2	0	381
Prawica	20	50	24	5	0	270
Trudno powiedzieć	36	45	17	1	0	272

Tabela 2. Oceny poziomu życia rodziny dwa lata temu (w 1991 r.) w stosunku do ocen obecnych:
1 - duże pogorszenie, 2 - pogorszenie, 3 - bez zmian, 4 - poprawa, 5 - duża poprawa (%)

	1	2	3	4	5	Liczba osób
Ogółem	2	62	26	9	0	1220
Płeć						
Mężczyźni	1	61	27	10	0	607
Kobiety	3	63	25	9	0	613
Wiek						
do 24 lat	1	61	23	14	1	125
25-34	5	58	25	13	0	217
35-44	2	65	21	11	0	312
45-54	3	67	22	8	0	223
55-64	0	56	38	6	0	178
65 lat i więcej	0	65	31	3	0	165
Miejsce zamieszkania						
Wieś	2	66	25	7	0	471
Miasto do 20 tys.	0	69	24	7	1	129
od 21 do 100 tys.	4	59	25	12	0	236
101-500 tys.	0	66	25	9	0	183
501 tys. i więcej mieszk.	4	50	31	15	0	200
Region						
Północny	3	68	20	9	0	158
Zachodni	3	69	20	8	0	114
Środkowozachodni	1	60	30	9	0	177
Środkowy	2	60	26	12	0	219
Wschodni	3	68	22	8	0	143
Południowo-wschodni	1	57	35	7	0	192
Południowo-zachodni	3	60	25	11	0	217
Wysztalcenie						
Podstawowe	2	63	27	8	0	444
Zasadnicze zawodowe	1	69	23	8	0	319
Średnie	3	59	27	11	0	361
Wyższe	1	53	27	18	1	96
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	55	28	16	0	83
Prac. umysł. niż. szczebla	6	52	31	10	1	106
Pracownicy fiz. - umysł.	3	57	25	15	0	70
Robotnicy wykwalifikowani	1	52	23	5	0	146
Robotnicy niewykwalifik.	4	62	21	12	0	77
Rolnicy	3	74	18	6	0	92
Prywatni przedsiębiorcy	4	30	38	28	0	53
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	0	62	32	6	0	359
Uczniowie i studenci	0	61	24	15	0	42
Bezrobotni	4	79	12	5	0	96
Gospodynie domowe i inni	3	64	22	11	0	93
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 500 tys. zł.	5	72	23	0	0	52
500 tys. - 999 tys.	3	73	20	4	0	256
1000 tys. - 1499 tys.	1	66	25	8	0	333
1500 tys. - 1999 tys.	4	63	26	7	0	228
2000 tys. i powyżej	1	50	32	18	0	322
Ocena własnych war. mater.						
Złe	4	73	20	3	0	508
Średnie	1	61	28	10	0	573
Dobre	1	27	41	30	1	137
Zainteresowanie polityką						
Duże	2	62	25	11	0	148
Średnie	3	62	25	11	0	585
Małe lub żadne	2	64	27	8	0	487
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	76	19	5	0	73
Raz w tygodniu	2	62	26	9	0	699
Kilka razy w roku	2	60	26	12	0	315
W ogóle nie uczestniczy	3	62	27	8	1	132
Poglądy polityczne						
Lewica	1	67	24	8	0	298
Centrum	3	62	24	11	0	381
Prawica	1	59	29	11	0	270
Trudno powiedzieć	4	62	28	6	0	272

Tabela 3. Które z wymienionych określić najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym? 1 - żyjemy bardzo biednie, 2 - żyjemy skromnie, 3 - żyjemy średnio, 4 - żyjemy dobrze, 5 - żyjemy bardzo dobrze (%)

	1	2	3	4	5	Liczba osób
Ogółem	10	42	44	4	0	1225
Płeć						
Mężczyźni	8	41	47	4	0	609
Kobiety	11	43	41	4	0	616
Wiek						
do 24 lat	7	38	50	5	0	127
25-34	5	33	56	6	0	217
35-44	12	41	42	5	0	312
45-54	10	39	48	3	0	223
55-64	10	50	39	1	0	178
65 lat i więcej	13	54	30	3	0	167
Miejsce zamieszkania						
Wieś	11	49	39	1	0	476
Miasto do 20 tys.	7	41	47	4	0	129
od 21 do 100 tys.	10	38	47	4	0	236
101-500 tys.	11	37	45	7	0	183
501 tys. i więcej mieszk.	7	35	51	6	1	200
Region						
Północny	11	41	43	5	0	158
Zachodni	12	45	38	5	1	116
Środkowozachodni	12	44	39	4	0	178
Środkowy	8	38	50	4	0	222
Wschodni	10	51	36	3	0	144
Południowo-wschodni	13	43	41	3	0	190
Południowo-zachodni	4	37	55	4	0	217
Wykształcenie						
Podstawowe	14	50	35	1	0	447
Zasadnicze zawodowe	10	44	42	3	0	321
Średnie	6	37	52	5	0	361
Wyższe	1	20	63	14	1	96
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	15	72	12	1	83
Prac. umysł. niż. szczebla	4	23	68	5	0	106
Pracownicy fiz. - umysł.	3	32	57	9	0	70
Robotnicy wykwalifikowani	6	55	37	1	0	146
Robotnicy niewykwalifik.	17	43	40	0	0	77
Rolnicy	9	44	46	0	1	94
Prywatni przedsiębiorcy	1	22	54	23	0	53
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	14	50	34	2	0	361
Uczniowie i studenci	7	24	64	6	0	42
Bezrobotni	21	46	33	0	0	96
Gospodynie domowe i inni	7	56	33	4	0	94
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 500 tys. zł.	45	49	6	0	0	52
500 tys. - 999 tys.	16	56	28	0	0	257
1000 tys. - 1499 tys.	11	52	37	1	0	332
1500 tys. - 1999 tys.	5	43	51	1	0	228
2000 tys. i powyżej	2	21	64	13	0	324
Ocena własnych war. mater.						
Złe	22	60	18	0	0	509
Średnie	1	35	63	1	0	577
Dobre	2	7	61	30	1	137
Zainteresowanie polityką						
Duże	9	36	50	4	1	148
Średnie	7	42	46	4	0	587
Małe lub żadne	13	44	40	3	0	490
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	4	50	43	4	0	73
Raz w tygodniu	9	43	44	3	0	703
Kilka razy w roku	12	40	42	5	0	316
W ogóle nie uczestniczy	9	35	50	6	1	132
Poglądy polityczne						
Lewica	10	45	42	3	0	299
Centrum	8	41	47	4	0	381
Prawica	7	39	47	7	0	270
Trudno powiedzieć	15	42	41	2	0	275

Tabela 4. Ile, według Pana(i), powinny wynosić miesięczne dochody na jedną osobę w Pana(i) rodzinie, aby można było żyć dostatnio, bez problemów finansowych?

(%)

	od 1 do 2 mln zł	od 2 do 4 mln zł	od 4 do 6 mln zł	od 6 do 8 mln zł	powyżej 8 mln zł	Liczba osób
Ogółem	3	33	40	9	14	1216
Płeć						
Mężczyźni	3	33	39	10	15	605
Kobiety	4	32	42	8	14	611
Wiek						
do 24 lat	4	22	50	6	17	126
25-34	5	38	31	8	18	217
35-44	3	34	42	7	14	312
45-54	3	25	45	13	15	219
55-64	2	34	35	14	15	179
65 lat i więcej	4	38	44	6	8	163
Miejsce zamieszkania						
Wieś	5	40	37	6	12	473
Miasto do 20 tys.	3	27	47	8	14	128
od 21 do 100 tys.	4	27	42	12	16	235
101-500 tys.	1	29	42	14	14	179
501 tys. i więcej mieszk.	1	28	43	10	18	200
Region						
Północny	5	29	41	8	17	157
Zachodni	2	24	54	12	7	115
Środkowo-zachodni	4	35	37	11	13	176
Środkowy	1	40	38	7	14	220
Wschodni	5	35	38	5	17	143
Południowo-wschodni	8	37	39	6	10	192
Południowo-zachodni	0	25	40	15	20	214
Wykształcenie						
Podstawowe	4	37	41	8	10	440
Zasadnicze zawodowe	5	32	38	8	17	321
Średnie	2	33	39	10	17	359
Wyższe	0	16	48	16	20	96
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	1	16	51	14	19	83
Prac. umysł. niż. szczebla	0	33	46	8	12	106
Pracownicy fiz. - umysł.	4	30	46	4	16	70
Robotnicy wykwalifikowani	2	30	37	15	16	145
Robotnicy niewykwalifik.	5	32	46	9	9	77
Rolnicy	4	46	29	4	17	94
Prywatni przedsiębiorcy	3	24	36	17	20	53
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	3	38	38	9	12	357
Uczniowie i studenci	0	34	36	13	17	41
Bezrobotni	8	27	51	6	7	96
Gospodynie domowe i inni	9	29	36	6	20	93
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 500 tys. zł	11	39	41	5	4	52
500 tys. - 999 tys.	8	45	28	7	12	256
1000 tys. - 1499 tys.	3	36	41	9	11	331
1500 tys. - 1999 tys.	1	28	48	10	13	224
2000 tys. i powyżej	1	20	45	12	22	324
Ocena własnych war. mater.						
Złe	4	34	39	10	14	504
Średnie	3	31	41	9	15	574
Dobre	2	33	42	9	14	136
Zainteresowanie polityką						
Duże	0	33	37	15	15	148
Średnie	3	32	40	9	16	586
Małe lub żadne	5	33	41	7	13	483
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	8	32	43	8	10	72
Raz w tygodniu	4	34	38	10	14	700
Kilka razy w roku	3	32	44	8	14	316
W ogóle nie uczestniczy	1	24	43	12	20	127
Poglądy polityczne						
Lewica	2	34	38	12	14	298
Centrum	3	35	40	6	17	381
Prawica	4	29	43	11	13	269
Trudno powiedzieć	6	32	41	9	12	268

Tabela 5. Ile, według Pana(i), powinny wynosić miesięczne dochody na jedną osobę w Pana(i) rodzinie, aby można było zaspokajać jedynie podstawowe potrzeby?

(%)

	poniżej 2 mln zł	od 2 do 4 mln zł	od 4 do 6 mln zł	od 6 do 8 mln zł	8 mln zł i więcej	Liczba osób
Ogółem	44	51	4	0	0	1209
Płeć						
Mężczyźni	45	50	5	0	0	597
Kobiety	44	53	3	0	0	611
Wiek						
do 24 lat	36	57	7	0	0	125
25-34	53	42	4	1	0	216
35-44	47	50	3	0	0	308
45-54	39	56	4	0	0	219
55-64	42	53	4	0	1	177
65 lat i więcej	44	53	2	0	0	165
Miejsce zamieszkania						
Wieś	55	42	3	0	0	467
Miasto do 20 tys.	49	48	3	0	1	128
od 21 do 100 tys.	45	53	2	0	0	235
101-500 tys.	35	61	3	1	0	179
501 tys. i więcej mieszk.	25	65	10	0	0	200
Region						
Północny	43	51	6	0	0	154
Zachodni	35	65	1	0	0	114
Środkowo-zachodni	47	50	3	0	0	175
Środkowy	43	52	5	0	0	219
Wschodni	52	45	2	1	0	141
Południowo-wschodni	54	39	6	0	1	191
Południowo-zachodni	36	60	3	1	0	213
Wykształcenie						
Podstawowe	51	46	3	0	0	441
Zasadnicze zawodowe	46	51	3	1	0	318
Średnie	41	54	5	0	0	356
Wyższe	22	70	7	1	0	94
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	30	65	3	1	0	82
Prac. umysł. niż. szczebla	38	58	4	0	0	105
Pracownicy fiz. - umysł.	47	51	2	0	0	68
Robotnicy wykwalifikowani	47	52	0	1	0	145
Robotnicy niewykwalifik.	39	59	2	0	0	76
Rolnicy	57	36	7	0	0	91
Prywatni przedsiębiorcy	30	63	7	0	0	52
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	44	50	5	0	0	358
Uczniowie i studenci	40	48	12	0	0	41
Bezrobotni	56	44	1	0	0	96
Gospodynie domowe i inni	50	46	4	0	0	94
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 500 tys. zł	64	33	2	0	0	51
500 tys. - 999 tys.	66	30	3	0	0	254
1000 tys. - 1499 tys.	49	49	2	0	0	329
1500 tys. - 1999 tys.	41	58	2	0	0	226
2000 tys. i powyżej	23	70	7	1	0	321
Ocena własnych war. mater.						
Złe	46	50	3	0	0	506
Średnie	43	52	5	1	0	568
Dobre	42	55	3	0	0	133
Zainteresowanie polityką						
Duże	41	53	5	1	0	148
Średnie	43	53	4	0	0	578
Małe lub żadne	48	48	4	0	0	483
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	42	55	4	0	0	71
Raz w tygodniu	47	49	4	0	0	697
Kilka razy w roku	46	51	2	1	0	311
W ogóle nie uczestniczy	29	64	7	0	0	129
Poglądy polityczne						
Lewica	47	49	5	0	0	295
Centrum	46	50	3	1	0	377
Prawica	37	59	4	0	0	267
Trudno powiedzieć	47	48	5	0	1	270

Tabela 6. Poniżej jakiego dochodu na jedną osobę w rodzinie zaczyna się bieda?

(%)

	poniżej 500 tys.zł	od 500tys. do 1mln zł	od 1 mln do 1,5 mln	od 1,5 mln do 2 mln	od 2 mln do 2,5 mln	powyżej 2,5 mln zł	Liczba osób
Ogółem	3	21	42	20	11	4	1224
Płeć							
Mężczyźni	2	20	41	21	12	4	607
Kobiety	3	22	42	18	10	5	617
Wiek							
do 24 lat	6	19	43	13	16	4	127
25-34	4	25	39	19	9	3	217
35-44	3	24	41	16	11	5	312
45-54	2	13	44	24	13	5	222
55-64	1	18	45	21	11	4	178
65 lat i więcej	1	23	39	25	9	3	167
Miejsce zamieszkania							
Wieś	3	31	47	13	4	2	475
Miasto do 20 tys.	4	21	45	18	8	3	129
od 21 do 100 tys.	3	20	39	20	14	4	236
101-500 tys.	3	15	35	24	16	7	183
501 tys.i więcej mieszk.	0	4	37	31	20	8	200
Region							
Północny	5	18	42	19	11	6	158
Zachodni	2	21	31	24	17	5	115
Środkowozachodni	4	18	49	17	9	2	178
Środkowy	1	13	44	24	14	4	222
Wschodni	4	40	36	12	4	3	144
Południowo-wschodni	4	27	39	17	6	7	190
Południowo-zachodni	0	14	45	22	16	3	217
Wykształcenie							
Podstawowe	2	25	46	15	10	2	447
Zasadnicze zawodowe	5	20	42	18	10	4	321
Średnie	2	19	39	23	12	5	360
Wyższe	1	9	27	35	18	10	96
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	2	15	31	27	16	9	83
Prac.umysł.niż.szczebła	1	11	47	26	9	6	106
Pracownicy fiz.- umysł.	1	17	46	20	7	9	70
Robotnicy wykwalifikowani	2	17	40	20	17	4	145
Robotnicy niewykwalifik.	0	23	37	21	16	3	77
Rolnicy	1	27	50	12	7	3	93
Prywatni przedsiębiorcy	4	7	35	26	22	7	53
Bierni zawodowo							
Renciści i emeryci	2	21	41	22	10	4	363
Uczniowie i studenci	3	25	45	7	20	0	42
Bezrobotni	9	29	44	10	5	3	96
Gospodynie domowe i inni	6	34	43	12	4	1	94
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 500 tys.zł	13	46	26	5	3	7	52
500 tys. - 999 tys.	6	38	38	11	6	1	255
1000 tys. - 1499 tys.	1	22	45	20	8	3	333
1500 tys. - 1999 tys.	1	16	48	21	13	3	228
2000 tys. i powyżej	1	6	38	28	19	7	324
Ocena własnych war. mater.							
Złe	3	21	43	16	12	4	508
Średnie	2	21	40	21	11	4	577
Dobre	2	18	44	24	7	5	137
Zainteresowanie polityką							
Duże	0	14	37	25	16	8	148
Średnie	3	19	42	20	11	4	585
Małe lub żadne	3	25	43	17	10	4	491
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	4	23	42	14	12	4	73
Raz w tygodniu	3	22	43	19	9	4	703
Kilka razy w roku	3	20	43	18	11	6	316
W ogóle nie uczestniczy	2	13	32	27	22	4	132
Poglądy polityczne							
Lewica	3	21	44	17	13	3	299
Centrum	2	23	43	22	8	3	380
Prawica	4	17	35	21	16	7	269
Trudno powiedzieć	2	22	45	18	8	5	276

Tabela 7. Czy mógłby(mogłaby) Pan(i) dziś powiedzieć o sobie (swojej rodzinie):
"Jestem zupełnie spokojny(a) o swój (nasz) byt materialny?"
(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	77	2	1226
Płeć				
Mężczyźni	22	76	2	609
Kobiety	20	78	2	617
Wiek				
do 24 lat	16	82	2	127
25-34	24	74	3	217
35-44	16	83	1	312
45-54	20	78	2	223
55-64	26	71	3	180
65 lat i więcej	27	71	2	167
Miejsce zamieszkania				
Wieś	18	80	2	477
Miasto do 20 tys.	23	74	3	129
od 21 do 100 tys.	18	79	3	236
101-500 tys.	27	72	1	183
501 tys. i więcej mieszk.	25	74	1	200
Region				
Północny	21	76	3	158
Zachodni	19	80	1	116
Środkowo-zachodni	25	73	1	178
Środkowy	20	80	1	222
Wschodni	22	75	3	144
Południowo-wschodni	19	77	4	192
Południowo-zachodni	20	78	2	217
Wykształcenie				
Podstawowe	19	78	3	449
Zasadnicze zawodowe	16	81	2	321
Średnie	21	77	1	361
Wyższe	41	56	3	96
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	37	61	1	83
Prac. umysł. niż. szczebla	23	75	1	106
Pracownicy fiz. - umysł.	15	77	8	70
Robotnicy wykwalifikowani	16	84	1	146
Robotnicy niewykwalifik.	14	85	1	77
Rolnicy	24	74	2	94
Prywatni przedsiębiorcy	36	60	4	53
Bierni zawodowo				
Rencjści i emeryci	23	75	2	363
Uczniowie i studenci	14	82	4	42
Bezrobotni	7	91	2	96
Gospodynie domowe i inni	19	80	1	94
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	8	91	1	52
500 tys. - 999 tys.	10	88	1	257
1000 tys. - 1499 tys.	17	81	2	333
1500 tys. - 1999 tys.	14	85	1	228
2000 tys. i powyżej	40	56	3	324
Ocena własnych war. mater.				
Złe	7	92	1	509
Średnie	24	73	2	578
Dobre	60	35	6	137
Zainteresowanie polityką				
Duże	29	68	3	148
Średnie	21	78	1	587
Małe lub żadne	18	79	3	491
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	22	74	4	73
Raz w tygodniu	18	79	2	705
Kilka razy w roku	24	74	2	316
W ogóle nie uczestniczy	26	73	1	132
Poglądy polityczne				
Lewica	22	77	1	299
Centrum	19	79	2	381
Prawica	25	74	1	270
Trudno powiedzieć	18	77	4	276

Tabela 8. Jeśli nie jest Pan(i) spokojny(a) o byt materialny rodziny, to które z poniższych twierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z prawdą? 1 - Nie boję się biedy, ale martwię się, że nasza sytuacja materialna może się pogorszyć, 2 - boję się biedy, choć sędzę, że jakoś sobie poradzimy, 3 - boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzimy, 7 - trudno powiedzieć

	(%)				
	1	2	3	7	Liczba osób
Ogółem	15	56	27	2	970
Płeć					
Mężczyźni	18	55	25	2	476
Kobiety	11	58	29	2	494
Wiek					
do 24 lat	15	65	19	1	107
25-34	21	58	19	3	166
35-44	13	62	23	2	263
45-54	12	53	33	2	179
55-64	17	52	30	1	134
65 lat i więcej	13	46	39	3	122
Miejsce zamieszkania					
Wieś	13	56	31	1	393
Miasto do 20 tys.	21	51	26	2	99
od 21 do 100 tys.	18	59	21	2	194
101-500 tys.	13	60	25	2	133
501 tys. i więcej mieszk.	14	56	25	5	151
Region					
Północny	15	49	31	4	124
Zachodni	12	58	29	1	93
Środkowo-zachodni	13	53	31	3	133
Środkowy	16	54	26	4	179
Wschodni	14	48	38	0	112
Południowo-wschodni	18	57	23	2	154
Południowo-zachodni	13	70	16	0	174
Wykształcenie					
Podstawowe	10	52	37	1	362
Zasadnicze zawodowe	15	54	29	2	268
Średnie	19	63	15	3	284
Wyższe	22	65	9	5	57
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	22	73	2	3	52
Prac. umysł. niż. szczebla	22	64	9	5	81
Pracownicy fiz. - umysł.	18	73	7	2	59
Robotnicy wykwalifikowani	11	62	26	1	123
Robotnicy niewykwalifik.	7	55	38	0	66
Rolnicy	12	56	27	5	71
Prywatni przedsiębiorcy	44	42	7	8	34
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	14	46	38	2	280
Uczniowie i studenci	16	71	13	0	36
Bezrobotni	10	53	36	2	90
Gospodynie domowe i inni	11	59	29	1	76
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 500 tys. zł	0	42	55	3	48
500 tys. - 999 tys.	11	49	38	2	231
1000 tys. - 1499 tys.	12	61	25	1	277
1500 tys. - 1999 tys.	16	61	20	3	196
2000 tys. i powyżej	24	56	17	3	194
Ocena własnych war. mater.					
Złe	8	48	42	2	476
Średnie	21	64	12	2	437
Dobre	26	61	7	6	55
Zainteresowanie polityką					
Duże	14	65	20	2	104
Średnie	16	58	24	2	465
Małe lub żadne	13	53	32	2	400
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	16	54	26	4	56
Raz w tygodniu	14	57	27	2	577
Kilka razy w roku	15	55	29	1	240
W ogóle nie uczestniczy	20	56	22	2	97
Poglądy polityczne					
Lewica	15	57	26	3	233
Centrum	16	60	24	0	309
Prawica	18	56	24	2	203
Trudno powiedzieć	11	52	34	4	225

Tabela 9. Przewidywanie poziomu życia rodziny za dwa lata (w 1995 r.)
w stosunku do obecnego poziomu życia

(%)

	Poprawa	Bez zmian	Pogorsze- nie	Liczba osób
Ogółem	48	34	18	1156
Płeć				
Mężczyźni	46	35	19	574
Kobiety	50	34	16	582
Wiek				
do 24 lat	52	38	9	122
25-34	54	30	16	205
35-44	43	34	23	298
45-54	40	39	20	218
55-64	52	34	15	167
65 lat i więcej	53	33	15	147
Miejsce zamieszkania				
Wieś	50	33	17	444
Miasto do 20 tys.	50	26	24	124
od 21 do 100 tys.	48	34	18	228
101-500 tys.	46	41	12	170
501 tys. i więcej mieszk.	42	38	20	191
Region				
Północny	39	35	26	153
Zachodni	64	24	12	112
Środkowo-zachodni	52	33	15	174
Środkowy	46	36	18	200
Wschodni	59	31	9	126
Południowo-wschodni	45	37	18	183
Południowo-zachodni	40	39	21	207
Wykształcenie				
Podstawowe	55	30	15	410
Zasadnicze zawodowe	47	33	20	307
Średnie	41	41	18	350
Wyższe	44	36	20	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	37	44	20	80
Prac. umysł. niż. szczebla	34	42	24	105
Pracownicy fiz. - umysł.	33	40	27	69
Robotnicy wykwalifikowani	49	32	19	144
Robotnicy niewykwalifik.	41	35	24	73
Rolnicy	49	32	19	84
Prywatni przedsiębiorcy	52	32	15	49
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	50	36	14	334
Uczniowie i studenci	56	38	6	42
Bezrobotni	65	19	16	88
Gospodynie domowe i inni	58	28	14	85
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	48	43	10	49
500 tys. - 999 tys.	59	29	12	244
1000 tys. - 1499 tys.	45	34	21	312
1500 tys. - 1999 tys.	50	35	15	218
2000 tys. i powyżej	40	39	22	307
Ocena własnych war. mater.				
Złe	51	30	19	481
Średnie	46	38	16	540
Dobre	44	36	20	133
Zainteresowanie polityką				
Duże	47	35	18	144
Średnie	48	33	19	560
Małe lub żadne	49	36	16	452
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	48	38	14	67
Raz w tygodniu	48	35	17	661
Kilka razy w roku	50	32	18	299
W ogóle nie uczestniczy	45	36	19	128
Poglądy polityczne				
Lewica	53	30	16	285
Centrum	48	33	19	367
Prawica	43	37	20	253
Trudno powiedzieć	47	39	14	251